

Posudek na diplomovou práci Ondřeje Ruta

Veřejný zájem v procesech rozhodování

Ondřej Rut ve své práci dokázal spojit dvě témata, která bývají traktována odděleně a běžně vydají na diplomovou práci. Jednak se věnoval oblasti praktické, když analyzoval rozhodování státní správy o výstavbě dálnice D8 přes České středohoří a sledoval příslušné aktivity NGOs, a jednak se pustil do teoretického rozboru pojmu veřejný zájem, o který se státní správa ve svém rozhodování opírá a odvolávají se na něj ve svých aktivitách rovněž NGOs. Propojení obou témat je nanejvýš žádoucí a obohacuje diplomovou práci zásadním způsobem. Podle mého soudu se praxe státní správy, ani aktivity NGOs nedají náležitě pochopit, pokud je budeme sledovat pouze jako právní kauzy a soudní spory, kde posledním rozhodčím jsou paragrafy daných zákonů. Uvedeme-li do hry veřejný zájem otevře se před námi širší pole úvah o legitimitě jednání státní správy a NGOs, což je perspektiva důležitá a svým způsobem zásadní. Za hlavní přínos diplomové práce Ondřeje Ruta proto považuji to, že dokázal postihnout tuto perspektivu legitimacy politických sporů mezi státní správou a občanskými iniciativami v otázkách ochrany životního prostředí.

Veřejný zájem je jistá formulace toho, co se v politické filozofii nazývalo „společné dobro“. Úvahy o „společném dobru“ mohou být čistě teoretické a pak je to svým způsobem ideová otázka. V utilitaristické tradici to bude např. „maximální užitečnost co největšího množství“, nebo v kantovské tradici „právní stát“ založený na rovných právech všech občanů atd. Přemysl Rut se do těchto filozofických úvah nepouští, jeho zajímá až veřejný zájem, jak vystupuje v politickém rozhodování a v jednání státní správy. Ideovému hledisku se ale nebrání, jenom jej konkretizuje v metodologických přístupech tří vědních disciplin: z hlediska právní teorie, z hlediska ekonomické teorie a z hlediska teorie veřejné správy. Celá první kapitola se potom konkrétně zabývá těmito specifickými teoreticko-metodologickými přístupy k veřejnému zájmu. Považuji tento výklad za zdařilý, který slouží k základnímu poučení autora. Radno zdůraznit i to, že tyto tři disciplíny nejsou postaveny úplně vedle sebe, ale že můžeme sledovat v náznaku jistou „dialektiku“ v pojetí veřejného zájmu, jež směřuje k poznání toho, že čistě ekonomické přístupy selhávají právě v otázce veřejného zájmu, že teorie veřejných statků nestačí k tomu, aby vysvětlila politické spory ohledně „společného dobra“. Tento závěr je ovšem jenom naznačen v úvahách o selhávání trhu a nezbytnosti veřejných a politických institucí, které budou veřejný zájem konstituovat. Podle mého soudu

by se dalo mnohem důrazněji poukázat na to, že otázka „společného dobra“ není jenom záležitostí veřejných a právních institucí, jež napravují selhávání trhu, ale otevřenou otázkou demokratického sporu, jehož řešení se může odehrávat až v rámci demokratických institucí, jež zajistí aktivní podíl občanů na rozhodování o „společném dobru“. Taková by byla silnější demokratická teze.

Přemysl Rut se k této demokratické tezi dostává v následující kapitole. Zde jej ovšem hlavně zajímá konflikt mezi expertokracií a občanskou participací. Myslím, že by jeho polemika s expertokracií byla mnohem pádnější, kdyby se s větší vehemencí postavil za demokratickou tezi. Měl by více argumentů, jež by postihly: a) celý koncept státní správy s jejím nárokem na monopol právního a expertního posuzování, b) i samotný koncept veřejné politiky (sociální politiky, dopravní politiky, jaderné politiky atd.), pokud je monopolizován státní správou.

Následuje případová studie, jež využívá tyto teoretické poznatky při analýze toho, jak státní správa rozhodovala o výstavbě dálnice D8 přes České středohoří, a zároveň rozebírá zapojení NGOs do tohoto procesu. Tato studie je podle mého soudu poučená a velice zdařilá. Z pochopitelných důvodů je největší pozornost věnována samotnému správnímu řízení a právním sporům, do nichž se NGOs aktivně pouštěly. Kdyby však demokratická teze byla pojata širě, tak by se daly sledovat rovněž různé demonstrace, happeningy a performace, které zde mají rovněž své místo, neboť vedou k zapojení občanů do sporů o „společné dobro“, a vedou tak k posílení demokracie a k demokratickému rozhodování o veřejném zájmu.

Nezabýval jsem se tolik formálními náležitostmi diplomové práce a její stylistickou úrovní. Neshledal jsem totiž v tomto ohledu žádné vážnější nedostatky. Přemysl Rut prokázal podle mého soudu náležité odborné znalosti, jakož i dovednosti jazykové a stylistické. Navrhuji klasifikovat jeho práci jako **výbornou**.

Doc. PhDr. Milan Znoj

V Praze dne 20. 6. 2008

